

PLAČE PO STOPNJI STROKOVNE USPOSOBLJENOSTI

METODOLOŠKA POJASNILA

Namen raziskovanja

Enota opazovanja

Opis vzorca:

Viri

Zajetje

Definicije

Objavljanje rezultatov

Sestavil

Namen raziskovanja

Z raziskovanjem Poročilo družb, podjetij in organizacij o plačah in delovnem času (ZAP/3L) ugotavljamo višino povprečne mesečne bruto plače zaposlenih oseb v podjetjih, družbah in organizacijah po stopnji strokovne usposobljenosti in stopnji šolske izobrazbe, in sicer po dejavnostih oziroma statističnih regijah in po spolu v Sloveniji. Ugotavljamo tudi razlike v višini povprečnih mesečnih bruto plač med spoloma ter porabo povprečnega delovnega časa na mesec po dejavnostih in statističnih regijah ter spolu zaposlenih oseb v Sloveniji.

Enota opazovanja

Enota opazovanja so podjetja, družbe in organizacije oziroma njihove poslovne in druge enote v sestavi na območju Republike Slovenije, ki so bile izbrane s pomočjo vzorca.

Opis vzorca:

Vzorčni okvir tvorijo podjetja, ki so sodelovala v raziskavi Mesečno poročilo o plačah in zaposlenih oseb v podjetjih, družbah in organizacijah (ZAP/M) za mesec december 2002.

V vzorčnem okviru je bilo zajetih 38 400 podjetij in njihovih poslovnih enot. Od teh je bilo 35 968 malih z največ 49 zaposlenimi osebami, 2 100 srednjih s številom zaposlenih oseb med 50 in 250 ter 332 velikih podjetij, v katerih je bilo nad 250 zaposlenih oseb. Skupaj je bilo v vzorčnem okviru zajetih 614 486 zaposlenih oseb.

Podjetja	Vzorčni okvir		Vzorec
	število podjetij	število zaposlenih oseb	število podjetij
Skupaj	38 400	614 486	2 818
- mala	35 968	236 064	1 894
- srednja	2 100	207 808	592

Okvirna velikost vzorca je bila $n = 2\ 800$ enot. Vzorčni načrt je bil naslednji:

- stratifikacija je potekala glede na področje dejavnosti in velikost podjetja, pri čemer so bile uporabljene enake definicije malih, srednjih in velikih podjetij kot zgoraj;
- velika podjetja so bila v vzorec izbrana z gotovostjo;
- v preostalih stratumih je bila alokacija optimalna, glede na število zaposlenih oseb po ZAP/M, pri čemer je bila minimalna velikost vzorca v stratumu 10 podjetij oz. so bila izbrana vsa podjetja, če jih je bilo v stratumu manj od 10.

V končni vzorec je bilo tako vključenih 2 818 podjetij, od teh jih je odgovorilo 2 242. Stopnja odgovorov je bila 81,8-odstotna, stopnja ustreznosti pa 97,3 %.

Podatki so bili uteženi zaradi neenake verjetnosti izbora in manjkajočih odgovorov.

Viri

Podatke o bruto plačah zaposlenih oseb po stopnji strokovne usposobljenosti, po šolski izobrazbi in o delovnem času v podjetjih, družbah in organizacijah zbira Statistični urad Republike Slovenije z raziskovanjem ZAP/3L vsaka tri leta. Zadnje tovrstno raziskovanje je bilo izvedeno za leto 1999.

Zajetje

V raziskovanje so bile zajete vse zaposlene osebe v podjetjih, družbah in organizacijah iz opisanega vzorca, ki so leta 2002 delale vseh 12 mesecev, za določen ali nedoločen čas, ne glede na dolžino delovnega časa (poln, krajši, skrajšani) in ki niso imele refundiranih plač. Upoštevali smo tudi podjetja, družbe in organizacije v stečaju, če so imele podatke za celo leto. V tistih, ki so bile v letu 2002 ustanovljene ali ukinjene, obrazca ZAP/3L niso izpolnjevali. Zaradi uporabe različnih metodologij se razlikujeta tudi podatka o povprečni mesečni bruto plači. V mesečnem raziskovanju ZAP/M so zajeti tudi nerefundirani deli plač tistih zaposlenih oseb, ki niso prejele plače za celo leto ali cel mesec.

V tabelah so povprečne mesečne bruto plače prikazane le, če so bile izračunom iz 15 ali več podatkov. Druge so označene s piko in so upoštewane v skupnih seštevkih.

Definicije

Stopnja strokovne usposobljenosti za opravljanje določenih del in nalog so splošna in strokovna znanja, praktična usposobljenost in druge lastnosti, ki jih mora imeti zaposlena oseba, da lahko uspešno dela v podjetju, družbi ali organizaciji. Stopnja strokovne usposobljenosti izhaja iz opisa zahtevnosti del delovnega mesta, na katerem dela zaposlena oseba.

Šolska izobrazba je vrsta šole, v kateri si je zaposlena oseba pridobila najvišjo stopnjo v svojem izobraževanju. Šolska izobrazba je lahko pridobljena z obiskovanjem redne šole, z obiskovanjem šole, ki nadomešča redno, z opravljanjem zasebnih izpitov v redni šoli ali z obiskovanjem tečaja za skrajšano šolanje, ki dajo spričevalo redne šole.

Stopnja šolske izobrazbe je vrsta šole (odseka, smeri), s katero si je zaposlena oseba pridobila najvišjo stopnjo izobrazbe.

Stopnja strokovne izobrazbe je formalnopravna izobrazba (kvalifikacija), ki si jo je zaposlena oseba pridobila, ko je končala ustrezno izobraževanje na šoli, končala tečaj ali opravila izpit za pridobitev stopnje izobrazbe ali s priznanjem na podlagi dela. Za vsako stopnjo strokovne

izobrazbe mora imeti ustrezeni dokument: diplomu, spričevalo, odločbo oziroma potrdilo. Stopnja strokovne izobrazbe je strokovno znanje, s katerim zaposlena oseba razpolaga.

Povprečna mesečna plača je povprečni znesek, ki ga kot plačilo za mesec dela prejmejo zaposlene osebe v družbi, podjetju ali organizaciji.

Bruto plača so izplačila zaposlenih oseb za delo v polnem delovnem času in delovnem času, krajšem in daljšem od polnega. Zajemajo tudi vsa druga izplačila, ki se oblikujejo na tej osnovi: nadomestila za letni dopust, plačani dopust do 7 dni, državne praznike, bolniške odsotnosti do 30 dni, za strokovno izobraževanje, zastoje pri delu brez krivde zaposlenih oseb, plačane odsotnosti ipd., zaostala izplačila plač in nadomestila plač za predhodne mesece, prejemke za minulo delo, stimulatívne dodatke, nagrade, premije ter prejemke po periodičnem obračunu in zaključnem računu. **Bruto plače ne vsebujejo** nadomestil, ki ne bremenijo podjetja, družbe oziroma organizacije (refundacije): nadomestil porodniške odsotnosti, bolniških odsotnosti, daljših od 30 dni, dodatkov za nego, invalidnin, pripravništva, ki ga plačuje Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, nadomestil za opravljanje državljskih dolžnosti (vojaške vaje, vaje civilne zaščite itd.) ter izplačil, ki bremenijo materialne stroške, kot na primer povračila stroškov za prevoz na delo in z dela, nadomestila za prehrano, za službena potovanja, za terenske dodatke, dnevnic in nočnine, za izplačila po avtorski pogodbi, pogodbi o delu itd., izplačil iz sklada skupne porabe (regresa, jubilejnih nagrad, odpravnin itd.) in plač, ki so bile izplačane zaposlenim osebam kot lastninski deleži. Za izplačilo plače ne štejejo tudi premije, ki jih za zaposlene osebe vplačuje delodajalec za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. Ne upoštevajo se tudi tisti prejemki iz dela in od povračil stroškov v zvezi z delom, ki presegajo s predpisom vlade določen znesek teh prejemkov, od katerih je potrebno na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o prispevkih za socialno varnost (Ur. l. RS št. 3/98) plačevati prispevke za socialno varnost. Prav tako ne vsebujejo plač delavcev, ki so vključeni v javna dela in imajo določen del plače refundiran s strani Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje.

Neto plača je bruto plača, zmanjšana za prispevke za socialno varnost in davek od osebnih prejemkov.

Kot **zaposlene osebe** v podjetjih, družbah in organizacijah štejemo osebe, ki so sklenile delovno razmerje za določen ali nedoločen čas, ne glede na to, ali delajo v podjetju, družbi ali organizaciji poln ali krajši delovni čas (tudi pripravnike). V tej raziskavi upoštevamo tudi zaposlene osebe pri zasebnikih. K zaposlenim osebam pa ne štejemo naslednjih kategorij: oseb, ki opravljajo začasno ali občasno delo po pogodbi o delu ali po avtorski pogodbi, in državljanov Republike Slovenije, s stalno zaposlitvijo v slovenskih predstavništvih, gradbiščih ipd. v tujini.

Delovni čas. Dejansko (efektivno) opravljene ure so ure, porabljene za dejansko opravljeno delo (efektivno delo). **Ure čakanja na delo, ure zastoja in ure prekinitve dela** so ure, ko zaposlena oseba ni delala iz raznih vzrokov, vendar ne po svoji krivdi. **Ure letnega dopusta** so ure, ki pripadajo zaposleni osebi po zakonu in jih izkoristi skladno z zakonskimi določili. **Ure izrednega dopusta z nadomestilom plače** so ure do 7 dni v koledarskem letu, ki pripadajo zaposleni osebi na podlagi pravnih aktov družbe, podjetja ali organizacije in dobi zanje nadomestilo plače. **Ure za strokovno izobraževanje** so ure, ki jih zaposlene osebe porabijo v rednem delovnem času, ne glede na kraj izobraževanja. **Ure bolniškega dopusta v breme družbe, podjetja ali organizacije** so ure, za katere dobi zaposlena oseba nadomestilo pače do 30 dni iz sredstev družbe, podjetja ali organizacije. **Druge neopravljene ure** so ure, za katere podjetje, družba ali organizacija plača zaposleni osebi nadomestilo plače, čeprav le-te niso bile dejansko opravljene. **Neopravljene ure, za katere prejme zaposlena oseba nadomestilo plače iz sredstev drugih organizacij**, so ure, ki jih je zaposlena oseba prebila na vojaških vajah, vajah civilne zaščite in podobno. **Ure bolniškega dopusta v breme zdravstvenega zavarovanja nad 30 dni** so neopravljene ure, za katere prejme zaposlena oseba nadomestilo plače iz sredstev zdravstvenega

zavarovanja (refundacija). Pravtako prejme zaposlena oseba nadomestilo plače iz sredstev zdravstvenega zavarovanja za ure porodniškega dopusta in za skrajšani delovni čas matere z otrokom. **Neopravljene ure, za katere zaposlena oseba ne prejme nadomestila plače**, so neopravljene ure zaradi neopravičenih izostankov z dela, neopravičenih zamud na delo, neplačanega dopusta in podobno. **Ure, opravljene v podaljšanem delovnem času (nadure)** so ure, ki jih je zaposlena oseba opravila v času, daljšem od polnega delovnega časa.

Objavljanje rezultatov

letno (vsako tretje leto):

- Statistične informacije. Trg dela. Plače po stopnji strokovne usposobljenosti, šolske izobrazbe in delovni čas
- Statistični letopis
- Rezultati raziskovanj

Sestavil: Samo Grošelj